

SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

31
03 20
22 | **Hetjulíf**

Velkomin

Vinsamlegast hafið slökkt á farsímum meðan á tónleikum stendur.

Tónleikagestir eru beðnir um að klappa aðeins í lok tónverks.

Tímalengd verka:

Lyric: 6'

Hornkonsert: 20'

Hetjulíf: 47'

Tónleikunum er útvarpað beint á Rás 1.

Upptökur með Sinfóníuhljómsveit Íslands má finna á YouTube- og Spotify-rásum hljómsveitarinnar. Á Spotify má einnig finna lagalista með allri tónlist starfsársins.

@icelandsymphony / #sinfó

Stjórnarráð Íslands
Menningar- og viðskiptaráðuneytið

Reykjavíkurborg

Samstarfsaðili

Icelandair Hotels

Bakhjarl í flutningum

TVG-ZIMSEN

Stoltur bakhjarl

KVÍKA
Eignastýring

31|03

FIMMTUDAGUR
KL. 19:30

RAUÐA RÖÐIN

Hetjulíf

TÓNLEIKAR Í ELDBORG

Sinfóníuhljómsveit Íslands

Juanjo Mena
hljómsveitarstjóri

Stefan Dohr
einleikari

Efnisskrá

George Walker
Lyric fyrir strengjasveit (1946)

Richard Strauss
Hornkonsert nr. 2 í Es-dúr (1942)
Allegro –
Andante con moto
Rondo: Allegro molto

Hlé

Richard Strauss
Hetjulíf (Ein Heldenleben), op. 40 (1898)
Hetjan –
Andstæðingar hetjunnar –
Lífsförunautur hetjunnar –
Vígvollur hetjunnar –
Friðarverk hetjunnar –
Hetjan snýr baki við heiminum og öðlast fullkomnum

For information in English about tonight's programme, please visit the Icelandic Symphony Orchestra's website:
en.sinfonia.is

Juanjo Mena

HLJÓMSVEITARSTJÓRI

Spænski hljómsveitarstjórinn Juanjo Mena hóf feril sinn sem listrænn stjórnandi Sinfóníuhljómsveitarinnar í Bilbao árið 1999. Hann vakti fljótt athygli langt út fyrir heimaland sitt og var skipaður aðalgestastjórinn Filharmóníusveitarinnar í Bergen og við óperuhúsið í Genova á Ítalíu. Árið 2011 tók hann við stöðu aðalstjórnaða hjá Filharmóníusveit BBC og gegndi því starfi í sjö ár. Auk þess hefur Mena stjórnað helstu hljómsveitum álfunnar, til dæmis Filharmóníusveit Berlínar, Útvarpshljómsveit Bæjaralands, Gewandhaus-hljómsveitinni í Leipzig, Filharmóníusveitunum í Lundúnum og Ósló, og þannig mætti lengi telja. Þá hefur hann stjórnað flestum helstu hljómsveitum Bandaríkjanna, meðal annars í Boston, Chicago, Cleveland, New York og Los Angeles.

Á yfirstandandi tónleikaári hefur Mena meðal annars stjórnað tónleikum í Pittsburgh og Washington D.C., Ósló og Bergen, og kom auk þess í fyrsta sinn fram með Filharmóníusveitinni í Japan. Í júní næstkomandi stjórnar hann nýrri uppfærslu á óratóriunni *Jóhönnu af Örk* eftir Arthur Honegger við Teatro Real í Madrid. Hann hefur stjórnað fjölda óperusýninga og má þar meðal annars nefna *Hollendinginn fljúgandi* eftir Wagner, *Salóme* og *Elektru* eftir Richard Strauss, *Brúðkaup Fígarós* eftir Mozart og *Fidelíó* eftir Beethoven.

Mena hefur hljóðritað fjölda hljómdiska fyrir Filharmóníusveit BBC og hafa þeir vakið mikla athygli og hlotið lofsamlegar umsagnir gagnrýnenda. Nýjasta plata hans er 6. sínfónía Bruckners, en auk þess hefur hann hljóðritað m.a. sínfóníur eftir Carl Maria von Weber, *Turangelíla-sínfóníuna* eftir Olivier Messiaen og hljómsveitarverk eftir Alberto Ginastera.

Stefan Dohr

EINLEIKARI

Þýski hornleikarinn Stefan Dohr hefur verið kallaður „konungur hornsins“ enda var hann aðeins 25 ára þegar hann var valinn í stöðu fyrsta hornleikara í Fílharmóníusveit Berlínar. Þar hefur hann starfað frá árinu 1993 og er ekki ofsögum sagt að hann sé goðsögn meðal málmblastursleikara. Auk þess að starfa með einni fremstu hljómsveit heims er Dohr einnig eftirsóttur einleikari.

Stefan Dohr hefur komið fram sem einleikari með mörgum helstu hljómsveitarstjórum heims, m.a. Simon Rattle, Claudio Abbado, Daniel Barenboim og Bernard Haitink, og hefur leikið með Fílharmóníusveit Berlínar, Mahler-kammersveitinni, Fílharmóníusveit Los Angeles og Sænsku útvarpshljómsveitinni, svo aðeins nokkrar séu nefndar. Dohr hefur pantað og frumflutt fjölda nýrra tónverka fyrir hljóðfæri sitt, eftir meðal annars Toshio Hosokawa, Wolfgang Rihm og Hans Abrahamsen.

Dohr stundaði nám í Essen og Köln og hóf atvinnuferil sinn nítján ára gamall sem fyrsti hornleikari við Óperuhúsið í Frankfurt. Hann hefur einnig gegnt leiðandi stöðum við Fílharmóníusveitina í Nice, Þýsku sinfóníuhljómsveitina og hljómsveitirnar sem starfa við tónlistarhátíðirnar í Bayreuth og Luzern. Hann er gestaprófessor við Royal College of Music og Sibeliusar-akademíuna í Helsinki, auk þess sem hann er fastráðinn kennari við Hanns Eisler-tónlistarháskólann í Berlín.

TÓNLISTIN Á ÍSLANDI

Sinfóníuhljómsveit Íslands hefur einu sinni áður leikið *Lyric* fyrir strengi, á tónleikum í Eldborg í janúar 2021 undir stjórn Bjarna Frímanns Bjarnasonar.

George Walker

LYRIC FYRIR STRENGJASVEIT

Bandaríska tónskáldið George Walker (1922–2018) fæddist í Washington D.C. og átti sér þann draum á unglingsárum að gerast konsertpíanisti. Hann hóf nám við Oberlin-tónlistarháskólann aðeins 14 ára gamall og stundaði framhaldsnám hjá Rudolf Serkin við Curtis-tónlistarháskólann í Filadelfíu. Þar varð honum fljótt ljóst að svartur píanisti myndi eiga erfitt uppdráttar vegna þeirrar aðskilnaðarstefnu sem var við lýði í Bandaríkjunum og að lítið yrði um tónleikatilboð honum til handa. Hann hóf því tónsmíðanám í staðinn og hlaut þar meðal annars stuðning hinnar frönsku Nadiu Boulanger, sem var einn dádasti tónsmíðakennari 20. aldar. George Walker varð eitt fremsta tónskáld Bandaríkjanna og hlotnaðist margvíslegur heiður fyrir verk sín. Meðal annars varð hann fyrsta svarta tónskáldið til að hljóta hin virtu Pulitzer-verðlaun í tónlist, árið 1996 fyrir verkið *Lilacs* fyrir sópran og hljómsveit.

Kunnasta tónsmíð Walkers er hið undurfagra *Lyric* fyrir strengjasveit. Verkið samdi hann árið 1946, meðan hann stundaði nám í tónsmíðum við Curtis-tónlistarháskólann, og var það upphaflega annar þáttur í strengjakvartetti hans. Verkið er innileg og tilfinningaþrungin hugleiðing, tileinkuð ömmu tónskáldsins sem þá var nýlátin og sem upplifði sjálf þrældóm í æsku.

Richard Strauss

HORNKONSERT NR. 2 Í ES-DÚR

Richard Strauss (1864–1949) hafði alla tíð dálæti á horninu og hljómi þess. Faðir hans, Franz Strauss, var einn fremsti hornleikari Evrópu á sinni tíð og gegndi stöðu fyrsta hornleikara við hirðhljómsveitina í München. Það orð fór af föðurnum að hann væri skapstór og erfiður í samskiptum. Richard fór ekki varhlauda af því þegar hann lék með föður sínum á pianóið: „Hann átti það til að öskra á mig ef ég flýtti tempóinu, en ég lærði ótal margt af því að leika með honum í hornkonsertum Mozarts og sónötu Beethovens.“

Richard Strauss samdi fyrri hornkonsert sinn aðeins átján ára gamall en seinni hornkonsert hans varð til sex áratugum síðar, í miðjum hörmungum heimsstyrjaldarinnar síðari, á árunum 1941–42. Hann var frumfluttur á tónlistarhátíðinni í Salzburg í ágúst 1943 og er tileinkaður „minningu föður míns“.

TÓNLISTIN Á ÍSLANDI

Hornkonsert Strauss hefur fimm sinnum hljómað á Íslandi í flutningi SÍ. Einleikarar voru Hermann Baumann (1981), Jósef Ognibene (1997), Radovan Vlatković (2008), Stefán Jón Bernharðsson (2009) og Guðmundur Andri Ólafsson (2018).

Tónlistin í seinni hornkonserti Strauss er ljóðræn og gerir miklar kröfur til einleikarans, enda er erfiðleikagráðan líklega helsta ástæða þess hversu sjaldan konsertinn heyrir opinberlega. Formið er tiltölulega hefðbundið og fyrsti þátturinn einkennist af skemmtilegum hljómrænum útúrdúrum og eins konar samtölum milli einleikarans og hljóðfæra hljómsveitarinnar, til dæmis klarínettu, einleiksfiðlu og óbós. Fyrsti þáttur rennur saman við þann næsta sem er draumkenndur hægur kafli. Lokapátturinn er glaðvært rondó þar sem einleikarinn bregður á leik og fær sannarlega næg tækifæri til að sýna listir sínar.

Richard Strauss

EIN HELDENLEBEN

TÓNLISTIN Á ÍSLANDI

Ein Heldenleben hljómaði fyrst á Íslandi á Listahátíð í Reykjavík 1972, á tónleikum Sænsku útvarpshljómsveitarinnar í Laugardalshöll undir stjórn Sixtens Ehrling. Sinfóníuhljóm-sveit Íslands hefur flutt verkið þrisvar sinnum, árið 1993 undir stjórn Petris Sakari, árið 2004 undir stjórn Rumons Gamba og árið 2017 undir stjórn Dima Slobodeniouk.

Nítjándi öldin var um margt skeið einstaklingshyggjunnar. Listaverkið og sjálfsmynd listamannsins sem skóp það urðu órjúfanleg heild, og svo að segja í fyrsta sinn varð til nokkuð sem kalla mætti sjálfsævisögulega tónlist. Berlioz lýsti mislukkuðu ástarævintýri sínu í *Symphonie fantastique*, Smetana túlk-aði heyrnarleysi sitt í strengjakvartett nr. 1, innra tilfinningalíf Schumanns speglaðist í ótal píanóverkum hans. Tónskáldið var sögumaður og hetja í eigin verki; listsköpunin var farvegur fyrir tjáningu tilfinninga en einnig frásagnargleði sem birtist með nýjum hætti í hinum stóru sinfónísku verkum 19. aldar.

Richard Strauss samdi ekki hefðbundnar sinfóníur eins og samtímamaður hans Gustav Mahler, heldur tónaljóð sem segja einhvers konar sögu: *Don Juan* (1888), *Dauði og umbreyting* (1889), *Ævintýri Ugluspegils* (1895), *Svo mælti Zaráþústra* (1896), *Don Kíkóti* (1897) og *Hetjulíf* (*Ein Heldenleben*, 1898). Um aldamótin 1900 sneri Strauss sér að óperusmíði en samdi nokkru síðar tvö stór hljómsveitarverk til viðbótar, *Heimilissinfóníuna* (*Sinfonia domestica*) og *Alpasinfóníuna*.

Í *Hetjulífi* er söguhetjan Richard Strauss sjálfur. Um það leyti sem hann samdi verkið var hann á hátindi ferils síns, 34 ára gamall og fullur sjálfstrausts, nýráðinn aðalstjórnandi við hirð-óperuna í Berlín. Hugmyndir Friedrichs Nietzsche um ofur-mennið voru honum vel kunnar, hann hafði þegar sótt þangað innblástur við smíði *Svo mælti Zaráþústra*. Strauss á að hafa sagt, í gríni þó, að honum þætti hann sjálfur ekkert ómerkari persóna en Sesar eða Napóleon. Það voru slík viðhorf sem gerðu *Hetjulíf* mögulegt – eitthvert sjálfhverfasta tónverk sem um getur, en um leið glæsilegt með eindæmum og samið fyrir gríðarstóra hljómsveit þar sem öllu er tjaldað til.

Hetjan stígur fram á sjónarsviðið strax í fyrsta takti, hástemmd og ástríðufull. Strauss vísar hér í *Eroica*-sinfóníu Beethovens – Hetjuhljómkviðuna – bæði hvað varðar tóntegund og tón-byggingu stefnsins. Eftir glæsilegan inngangskafila beinir Strauss sjónum sínum annað. Blásarar leika sérkennilegar hendingar, ljótar, ósamtaka og stefnulausar. Þannig lýsir Strauss öfundar-mönnum sínum og gagnrýnendum – og sjaldan hefur nokkurt tónskáld komið fram hefndum á jafn áhrifaríkan hátt. Til að

fullkomna verknaðinn skrifar Strauss í nóturnar orð til leiðbeiningar flytjendunum á borð við „beitt“, „særandi“ og „önulega“. Það kemur því vart á óvart að gagnrýnendur hafi brugðist illa við þegar þeir skrifuðu sína fyrstu dóma um hið nýja verk Strauss. „Ljótt, hávaðakennt og stefnulaust; þetta er afbrigðilegasta tónlist sem ég hef heyrt á ævi minni,“ sagði gagnrýnandi tímaritsins *Musical Courier* og bætti við að svo „viðbjóðslegur hávaði“ verðskuldaði ekki að kallast tónlist.

Því næst stígur einleiksfiðla fram í sviðsljósið og tákna hún Pauline, eiginkonu tónskáldsins/hetjunnar. „Hún er flókin manngerð“, sagði Strauss um konu sína, „*très femme*, dálítið þverúðug, daðurgjörn, aldrei söm við sig, heldur skiptir um ham frá einni mínútu til hinnar næstu.“ Þegar einleiksfiðlan dregur sig í hlé tjáir hetjan henni ást sína, og hér hljómar einhver stórfenglegasta tónlist sem Strauss samdi um ævina. En óvinirnir leynast víða og hetjan býr sig undir bardaga. Trompetar blása til orrustu sem lýkur vitaskuld með afgerandi sigri hetjunnar. Hetjustefið snýr aftur, glæsilegra en nokkru sinni fyrr.

Næst tekur við óvenjulegasti kafli verksins, *Friðarverk hetjunnar*. „Ég hef auðvitað aldrei tekið þátt í raunverulegum bardögum“, skrifaði Strauss útgefanda sínum hálfri öld síðar, „þannig að mér fannst framlag mitt til friðar helst geta verið mín eigin tónverk.“ Hér fléttar hann saman stef úr öllum helstu verkum sínum fram til þessa; áheyrendur sem þekkja til tónaljóða hans ættu að kannast við brot úr *Don Juan*, *Ugluspegli* og *Svo mælti Zaráþústra*, svo aðeins fáein séu nefnd.

Enn á ný skjóta óvinir upp kollinum og hetjan bregst ókvæða við (*wütend*, skrifar Strauss í fiðluröddina: „æfur af reiði“). Smám saman róast hann og dregur sig í hlé frá skarkala heimsins. Upphaflega átti verkinu að ljúka ofurveikt. Þegar Strauss sýndi nóturnar gömlum skólabróður sínum brást sá ókvæða við: „Richard, ekki enn einn *pianissimo* endir! Það halda allir að þú kunnir ekki að láta verk enda *forte*!“ Strauss tók sig til og samdi nýtt niðurlag fyrir blásara, sem vex upp í *fortissimo* en deyr síðan smám saman út.

Árni Heimir Ingólfsson

Á DÖFINNI

07|04

FIMMTUDAGUR

KL. 19:30

Páskatónleikar Sinfóníunnar

Gubaidulina samdi konsertinn Sieben Worte eða Sjö orð, fyrir bajan, selló og strengjasveit, árið 1982, en við frumflutninginn í Moskvu lét hún ekkert uppi um trúarlega skírskotun verksins enda höfðu yfirvöld í Sovétríkjunum óbeit á kristinni trú. Sjö orð er meðal allra áhrifamestu verka Gubaidulinu og hljómar hér í flutningi harmóníkuleikarans Geirs Draugsvoll, sem hefur starfað náið með tónskáldinu um árabíl, og Sigurgeirs Agnarssonar, fyrsta sellóleikara Sinfóníunnar.

Anton Bruckner var eitt trúræknasta tónskáld 19. aldarinnar og sinfóníum hans hefur oft verið líkt við dómkirkjur í tónum. Þriðja sinfónían var tímamótaverk á ferli Bruckners og í verkinu fann hann sína eigin mikilfenglegu rödd eftir áralanga leit. Eva Ollikainen, aðalstjórnandi Sinfóníuhljómsveitarinnar, hefur sérstakt dálæti á verkum Bruckners og túlkar þau af innsæi og röggsemi. Hljómsveitarstjóri er Nathanaël Iselin.

28|04

FIMMTUDAGUR

KL. 19:30

Schumann og Schubert

„Hrein fullkomnun“ segir rýnir tímaritsins Gramophone um túlkun austurríska sellóleikarans Kian Soltani og The Times kallar hann „stórmerkilegan sellista“. Soltani vakti fyrst heimsathygli þegar hann vann fyrstu verðlaun í Paulo- sellókeppninni í Helsinki árið 2013. Síðan hefur ferill hans verið samfelld sigurganga, með tónleikum í Carnegie Hall og útgáfusamningi við Deutsche Grammophon. Á Íslandi leikur hann ljóðrænan og tilfinningaþrunginn sellókonsert Schumanns, sem tónskáldið samdi undir lok ævinnar. Á tónleikunum hljómar einnig níunda sinfónía Schuberts og heillandi hljómsveitarverk eftir rússneska tónskáldið Galinu Ustvolkskayu, sem var nemandi Shostakovitsj og um skeið ástkona hans.

31**0220
22**

Sinfóníuhljómsveit Íslands

1. fiðla

Sigrún Eðvaldsdóttir
Vera Panitch
Una Sveinbjarnardóttir
Zbigniew Dubik
Pálína Árnadóttir
Margrét Kristjánsdóttir
Geirþrúður Ása Guðjónsdóttir
Olga Björk Ólafsdóttir
Pétur Björnsson
Lin Wei
Bryndís Pálsdóttir
Hildigunnur Halldórsdóttir
Laura Liu
Andrzej Kleina
Júlíana Elín Kjartansdóttir
Hrefna Berg Pétursdóttir

2. fiðla

Páll Palomares
Gunnhildur Daðadóttir
Justyna Bidler
Kristján Matthíasson
Margrét Þorsteinsdóttir
Hlín Erlendsdóttir
Gróa Margrét Valdimarsdóttir
Sígurlaug Eðvaldsdóttir
Guðbjartur Hákonarson
Ólöf Þorvarðsdóttir
Greta Guðnadóttir
Dóra Björgvinsdóttir
Sigrún Harðardóttir
Þórdís Stross

Víola

Þórunn Ósk Marinósdóttir
Þórarinn Már Baldursson
Svava Bernharðsdóttir
Herdís Anna Jónsdóttir
Sarah Buckley
Guðrún Hrunn Harðardóttir
Eyjólfur Bjarni Alfreðsson
Ásta Kristín Pjetursdóttir
Fidel Atli Quintero Gasparsson
Łucja Koczot
Guðrún Þórarinsdóttir
Anna Elísabet Sigurðardóttir

Selló

Steiney Sigurðardóttir
Sigurður Bjarki Gunnarsson
Guðný Jónasdóttir
Þórdís Gerður Jónsdóttir
Bryndís Halla Gylfadóttir
Margrét Árnadóttir
Hrafnkell Orri Egilsson
Helga Björg Ágústsdóttir
Hrafnhildur Marta Guðmundsdóttir

Bassi

Xun Yang
Nicholas Schwartz
Jacek Karwan
Gunnlaugur Torfi Stefánsson
Richard Korn
Þórir Jóhannsson
Hávarður Tryggvason
Páll Hannesson

Flauta

Áshildur Haraldsdóttir
Sólveig Magnúsdóttir
Björg Brjánsdóttir
Martial Nardeau

Óbó

Julia Hantschel
Peter Tompkins
Sandra Simón Monje
Matthías Nardeau

Klarínnett

Argunnur Árnadóttir
Finn Schofield
Grímur Helgason
Rúnar Óskarsson

Fagott

Ignas Mazvila
Bryndís Þórsdóttir
Eugénie Ricard
Brjánn Ingason

Horn

Stefán Jón Bernharðsson
Asbjörn Ibsen Bruun
Joseph Ognibene
Emil Friðfinnsson
Frank Hammarin
Abel Pérez Armas
Jack Pilcher May
Nicolai Frey

Trompet

Marc Zwingelberg
Eiríkur Örn Pálsson
Guðmundur Hafsteinsson
Einar Jónsson
Vilhjálmur Ingi Sigurðarson

Básúna

Sigurður Þorbergsson
Oddur Björnsson

Bassabásúna

David Bobroff

Túba

Nimrod Ron
Mark Hampson

Harpa

Katie Buckley
Elísabet Waage

Pákur

Soraya Nayyar

Slagverk

Steeff van Oosterhout
Frank Aarnink
Eggert Pálsson
Kjartan Guðnason

Eva Ollikainen *aðalhljómsveitarstjóri og listrænn stjórnandi*
Bertrand de Billy *aðalgestastjórnandi*
Kornilios Michailidis *staðarhljómsveitarstjóri*
Daníel Bjarnason *listamaður í samstarfi*
Anna Þorvaldsdóttir *staðartónskáld*
Víkinger Heiðar Ólafsson *staðarlistamaður*

Framkvæmda- og skrifstofuteymi

Lára Sóley Jóhannsdóttir *framkvæmdastjóri*
Árni Heimir Ingólfsson *listrænn ráðgjafi*
Halla Oddný Magnúsdóttir *viðburða- og skipulagsstjóri/í orlofi*

Valdís Þorkeldsdóttir *viðburða- og skipulagsstjóri*
Jökull Torfason *verkefnastjóri viðburða*
Hjördís Ástráðsdóttir *fræðslustjóri*
Margrét Ragnarsdóttir *markaðs- og kynningarstjóri*
Inga María Leifsdóttir *markaðs- og kynningarfulltrúi*
Svanhvít Hrólfsdóttir *fjármálastjóri*
Kristbjörg Clausen *nótnavörður*
Larissa Weidler *umsjónarmaður nótna*
Hrafnhildur Árnadóttir *Hafstað umsjónarmaður nótna*
Sigþór J. Guðmundsson *verkefnastjóri sviðs- og tæknimála*
Björk Björgúlfsdóttir *sviðsmaður*

SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

05|05

FIMMTUDAGUR
KL. 19:30

TÓNLEIKAKYNNING
KL. 18:00

VÍKINGUR OG JOHN ADAMS

Eitt frægasta tónskáld Bandaríkjanna
stjórnar tónlist sinni á Íslandi í fyrsta sinn.

Efnisskrá

John Adams

Short Ride in a Fast Machine
Must the Devil Have All the Good
Tunes?, píanókonsernt
Harmonielehre

John Adams

Hljómsveitarstjóri

Víkingur Heiðar Ólafsson

Einleikari

Miðasala
sinfonia.is

Sími
528 5050

